

स्थानीय राजपत्र

घोराही उपमहानगरपालिका
लुम्बिनी प्रदेश घोराही, दाङ

खण्ड : ८ संख्या : १ भाग : २ मिति : २०८१।०२।०७ गते

घोराही उपमहानगरपालिकाको भूमि व्यवस्थापन

सम्बन्धी कार्यविधि, २०८१

नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०८१।०१।१७ गते

प्रस्तावना :

घोराही उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका भूमिको वर्गीकरण सोको समुचित प्रयोग प्रभावकारी व्यवस्थापन, अधिकतम र दिगो उत्पादकत्व प्राप्त गर्न नगर क्षेत्रभित्रका सबै जग्गाहरूको वर्गीकरण गरी उपयोग, उपभोग र उत्पादन प्रक्रियामा लगाउन कार्ययोजना तयार पार्दै विस्तृत भू-उपयोग योजना तर्जुमा गरी शहरी योजना (सिटी प्लान) कार्यान्वयन गर्ने र कृषिको लागि वर्गीकरणमा परेका जग्गाहरूबाट अधिकतम उत्पादन गर्न भू-उपयोग ऐन २०७६ को दफा ३३, भू-उपयोग नियमावली २०७९ को नियम ९ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी घोराही उपमहानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले यो कार्यविधि बनाई लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यस कार्यविधिको नाम “घोराही उपमहानगरपालिकाको भूमि व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि २०८१” रहेको छ ।
- (२) यो कार्यविधि नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागु हुनेछ ।
- (३) यो कार्यविधि घोराही उप-महानगरपालिका क्षेत्रभित्र मात्र लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा र व्याख्या : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

- (क) “ऐन” भन्नाले भू-उपयोग ऐन २०७६ लाई सम्झनुपर्छ ।
- (ख) “नियमावली” भन्नाले भू-उपयोग नियमावली २०७९ लाई सम्झनुपर्छ ।

- (ग) “कार्यालय” भन्नाले घोराही उप-महानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालय समेतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (घ) “खुल्ला क्षेत्र” भन्नाले जग्गा विकास (प्लटिड) गरिने योजना क्षेत्रमा सार्वजनिक प्रयोजनका लागि छोट्टिने सडक र घडेरी भन्दा बाहेकको सार्वजनिक उपयोगका लागि तोकिएको मापदण्ड बमोजिमको क्षेत्रलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ङ) “जग्गा वर्गीकरण” भन्नाले भू-उपयोग नियमावली २०७९ अनुसार घोराही उप-महानगरपालिकाको भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिले निर्णय गरी वर्गीकरण गरिएको क्षेत्रलाई सम्झनुपर्छ ।
- (च) “भू-उपयोग परिषद्” भन्नाले घोराही उपमहानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।
- (छ) “नगरपालिका” भन्नाले घोराही उप-महानगरपालिका र वडा कार्यालय समेतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ज) “प्रमुख” भन्नाले घोराही उप-महानगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।
- (झ) “उप-प्रमुख” भन्नाले घोराही उपमहानगरपालिकाको उप-प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ञ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले घोराही उप-महानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ट) “सार्वजनिक बाटो” भन्नाले जग्गा विकास योजनाभित्र रहेको सार्वजनिक बाटो चलन चल्तीको बाटो र पहुँच मार्ग समेतलाई जनाउँछ ।

परिच्छेद- २

जग्गाको वर्गीकरण तथा मापदण्ड

३. जग्गा वर्गीकरण तथा मापदण्ड सम्बन्धी व्यवस्था: :

- (१) घोराही उप-महानगरपालिका क्षेत्रमा रहेको जग्गा वर्गीकरण गर्न गठन भएको घोराही उपमहानगरपालिकाको भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिले यस दफा एवं अनुसूची- १ बमोजिम तथा भू-उपयोग नियमावली २०७९ अनुसार व्यवसायिक क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, कृषि क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, नदी खोला तथा ताल सिमसार क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोग क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्त्वको क्षेत्र र नेपाल सरकारबाट आवश्यकता अनुसार तोकिएका अन्य क्षेत्रमा वर्गीकरण गर्नेछ ।
- (२) उप-महानगरपालिकाको भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिले गरेको वर्गीकरणलाई आधार मानी वर्गीकृत क्षेत्रको आधारमा कित्ताकाट सिफारिस गरिनेछ ।
- (३) राजिनामा भई कित्ताकाट गर्दा न्यूनतम ८ मिटर मोहडा र ८ धुर (१३५.४५ वर्ग मिटर) क्षेत्रफल कायम भएको हुनुपर्नेछ र कित्ताकाट भई बाँकी कित्ताको पनि न्यूनतम ८ मिटर मोहडा र ८ धुर कायम हुनुपर्ने छ ।
- (४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कित्ताको आकार वा क्षेत्रफल नमिल्दो भै सीमानाको अर्को कित्ताबाट निश्चित क्षेत्रफल समावेश गरी प्लट मिलान गर्न उपयुक्त देखिएमा प्लट मिलानका लागि नगरपालिकाको

अमिनको फिल्ड प्रतिवेदनका आधारमा प्लट मिलान सिफारिस गरिनेछ ।

- (५) उपदफा (४) बमोजिम प्लट मिलान गर्दा बाँकी रहने कित्ता न्यूनतम ८ मिटर मोहडा र ८ धुर बाँकी रहेको हुनुपर्ने छ । प्लट मिलान गरिएको जग्गाको हकमा मिलान भएका प्लटहरु एकीकरण नगरी विक्री गर्न पाइने छैन ।
- (६) नापी विभागले उपलब्ध गराएको कित्ता नापीमा केही कित्ता नम्बरहरु नबुझिने (जस्तै ९९९९९ वा ००००० वा क्रम नमिल्दो) देखिएमा त्यस्ता कित्तालाई पनि हालको मापदण्ड अनुसार नै भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण गरिनेछ । त्यस्ता कित्ताहरुको हकमा जग्गाधनीले स-प्रमाण पेश गरेमा नगरपालिकाले अद्यावधिक गरी सिफारिस दिनेछ । साथै सोही समयमा त्यस्ता कित्ताको परिमार्जन सिफारिस समेत गरिनेछ ।
- (७) आवासीय र व्यवसायिक क्षेत्र अलग अलग भू-उपयोग भएका कित्ताहरु एकीकरण गर्नु परेमा प्राविधिक समितिको प्रतिवेदनका आधारमा स्थानीय भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिले कित्ता एकीकरणको लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।
- (८) व्यवसायिक क्षेत्रमा वर्गीकृत भएका जग्गाहरुको कित्ताकाट, जग्गा विक्री तथा राजश्वको दर आवासीय क्षेत्रमा वर्गीकृत जग्गा सरह हुनेछ ।

४. भू-उपयोग कार्यान्वयन समिति गठन सम्बन्धमा :

- (१) जग्गा वर्गीकरणका लागि देहाय बमोजिमको भू-उपयोग कार्यान्वयन समिति रहनेछ ।
 - (क) नगर प्रमुख- अध्यक्ष
 - (ख) नगर उप-प्रमुख- सदस्य
 - (ग) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष- सदस्य
 - (घ) स्थानीय तहका कृषि, वन, भूमि, शहरी विकास र भौतिक पूर्वाधारसँग सम्बन्धित शाखाका प्रमुखहरु- सदस्य
 - (ङ) सरोकारवालामध्येबाट स्थानीय भू-उपयोग परिषद्ले तोकेको दुईजना महिला सहित चारजना- सदस्य
 - (च) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य-सचिव
- (२) उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम तोकिएका सदस्यहरुको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।
- (३) भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :
 - (क) स्थानीय भू-उपयोग परिषदबाट स्वीकृत भू-उपयोग योजना कार्यान्वयन गर्ने,
 - (ख) वर्गीकृत क्षेत्रको सूचना तोकिए बमोजिम सरोकारवालाको जानकारीको लागि सार्वजनिक गर्ने,
 - (ग) प्रत्येक वडाको वडास्तरीय भू-उपयोग योजना तयार गर्ने,
 - (घ) वडास्तरीय भू-उपयोग योजना वडा समितिबाट अनुमोदन गराई सो का आधारमा स्थानीय तहको समष्टीगत भू-उपयोग योजना तयार पारी स्थानीय

भू-उपयोग परिषद्मा पेश गर्ने ।

- (ड) कार्यान्वयनको क्रममा देखिएका समस्याहरू समाधानको लागि विकल्प सहित स्थानीय भू-उपयोग परिषद्मा पेश गर्ने,
- (च) भूमिको संरक्षण र दिगो उपयोगको लागि सचेतना अभिवृद्धि गर्ने,
- (छ) तोकिएको उपयोग भन्दा फरक उपयोग गरेकोमा वा तोकिए बमोजिम नगरेमा कारवाहीको लागि स्थानीय भू-उपयोग परिषद्मा सिफारिस गर्ने,
- (ज) कृषियोग्य जमिन बाँझो रहे नरहेको अनुगमन गर्ने,
- (झ) सामुदायिक भूमिको पहिचान गरी सामूहिक हितमा उपयोगको व्यवस्था मिलाउने,
- (ञ) अन्य कुरा भू-उपयोग ऐन २०७६ र भू-उपयोग नियमावली २०७९ मा भए अनुसार हुनेछ ।

५. जग्गाको उपयोग, उपभोग र नियमन सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) कृषि, आवास र व्यवसायिक क्षेत्रका जग्गाको उपयोग र नियमन देहायअनुसार गरिनेछ ।
- (क) आवास तथा व्यवसायिक क्षेत्रका सडकहरू स्तरोन्नति गर्न उपभोक्तासँग लागत सहभागिता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने वा वोलपत्र मार्फत कार्यालयले गर्ने ।
- (ख) शहरी उपभोग्य सुविधाहरू पक्की सडक, खानेपानी, ढल निकास, विजुली, सरसफाईका पूर्वाधार योजनाहरू सहभागितामूलक रूपमा निर्माण गर्ने ।
- (ग) जग्गा विकास आयोजनाको लागि फर्म वा कम्पनीलाई एकमुष्ट स्वीकृति प्रदान गर्दा सम्पत्ति करको मूल्याङ्कनको आधारमा ०.५ प्रतिशत शुल्क लिई सिफारिस गर्ने ।
- (घ) व्यवसायिक र औद्योगिक क्षेत्रका जग्गाहरूमा बहाल कर, व्यवसायिक कर, सरसफाई शुल्कहरूलाई थप वैज्ञानिक र प्रभावकारी बनाउने ।
- (ङ) सहरी सुन्दरता, हरियाली र सुरक्षाका लागि विशेष प्याकेज कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- (च) कित्ताकाट, राजिनामा, नामसारी, वकसपत्र, अंशवण्डा, अदालतको फैसलाबाट भएको स्वामित्व परिवर्तनको अभिलेख अनिवार्य रूपमा स्थायित्व परिवर्तन भएको मितिले ३५ दिनभित्र सम्बन्धित वडामा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । उक्त कार्य नगराए रु. २०० जरिवाना स्वरूप आमदानी बाँधी अभिलेख जनाउन सकिनेछ ।
- (छ) कार्यविधि जारी हुँदासम्म नयाँ नापी नभएको तर हाल साविकको कार्य भइरहेको वडाहरूमा भू-उपयोग योजना लागु भए पश्चात यसै कार्यविधि अनुसार वर्गीकरणको किसिम उल्लेख गरेर मात्र अनिवार्य भू-उपयोग उल्लेख गरेर मात्र पूर्जा वितरण गर्नु पर्नेछ ।

६. कृषि क्षेत्रको वर्गीकरण र उपयोग सम्बन्धी व्यवस्था :

- (१) कृषि क्षेत्रको जग्गा उपयोग देहायअनुसार गरिनेछ ।

- (क) भू-उपयोग नीति लागू भए पश्चात कृषि जग्गालाई सम्पत्ति करको मापदण्डबाट हटाई न्यूनतम दरमा मालपोत लगाउने ।
- (ख) कृषि उत्पादनसँग संगति कायम गरी कृषि उत्पादन बृद्धि गर्न बिउ, सिंचाई, प्रविधिमा थप अनुदान सुविधा दिने कार्यक्रममार्फत अनुदान दिइनेछ ।
- (ग) कृषि उत्पादन क्षेत्रबाट बजारसम्मको पहुँचका लागि न्यूनतम पूर्वाधार निर्माण र बिस्तार गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नेछ ।
- (घ) कृषकहरूलाई ठूलो परिमाणमा उत्पादन गराउन (Mass Production) अभियानमा सहभागी गराउनका लागि स्वदेशी तथा विदेशी तालिम, अवलोकन अध्ययन भ्रमणको लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँग समेत सहकार्य गर्न सकिनेछ ।
- (ङ) कृषक तथा कृषि बीमा, समर्थन मूल्य कायम गर्ने व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।
- (च) कृषि कार्यमा विषादी प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै बजार केन्द्रको स्थापना र प्रबर्द्धन गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद- ३

जग्गा विकास योजना स्वीकृति र कार्यान्वयन

- ७. जग्गा विकास तथा नयाँ ट्र्याक सम्बन्धी व्यवस्था :
 - (१) आवासीय र व्यवसायिक क्षेत्रमा रहेका जग्गाहरूमा बस्ती विकास गर्न सकिनेछ, यसरी बस्ती विकास, जग्गा विकास तथा नयाँ ट्र्याक खोल्न नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
 - (२) जग्गा विकास देहायका संस्था वा व्यक्तिले गर्न सक्नेछन् :
 - (क) स्थानीय तहमा दर्ता भएका नाफामूलक संस्था वा फर्म वा कम्पनी,
 - (ख) प्रदेश सरकार अन्तर्गत निकायमा दर्ता भएका नाफामूलक संस्था वा फर्म वा कम्पनी,
 - (ग) संघीय सरकार अन्तर्गत निकायमा दर्ता भएका नाफामूलक संस्था वा फर्म वा कम्पनी,
 - (घ) कानून बमोजिम दर्ता भएका र विधानमा जग्गा जमिन खरिद र बिक्री गर्ने उद्देश्य स्पष्ट उल्लेख भएको अन्य इच्छुक कम्पनी,
- ८. फर्म वा कम्पनीले जग्गा तथा नयाँ ट्र्याक योजना कार्यान्वयन गर्दा पालना गर्नुपर्ने मापदण्ड :
 - (१) जग्गा विकास नयाँ ट्र्याक योजना कार्यान्वयन गर्ने कम्पनी वा फर्मले त्यसरी विकास गर्ने आवास क्षेत्रमा देहायका मापदण्ड पूरा गर्नुपर्ने छ ।
 - (क) जग्गा विकास योजनाको लागि नगरपालिकाबाट स्वीकृति लिएको हुनुपर्नेछ ।
 - (ख) आवास वा व्यवसायिक क्षेत्रमा पर्ने गरी तोकिएको जग्गाहरूमा मात्र विकास योजना गर्नुपर्नेछ ।
 - (ग) प्लटिङ तथा जग्गा विकास गर्ने जग्गाको चारकिल्ला, फिल्ड रेखाङ्कन, नगरपालिका तथा नापी कार्यालयका अभिनद्वारा संयुक्त रूपमा निरीक्षण गरी

निरीक्षण प्रतिवेदन पेश भएको हुनुपर्नेछ ।

- (घ) जग्गा विकास गर्दा न्यूनतम ८ धुर भन्दा सानो कित्ता काट्न पाइनेछैन । कम्तिमा ८ मिटर मोहडा भएको हुनुपर्नेछ साथै जग्गाको न्यूनतम क्षेत्रफल १३५.४४ वर्ग मिटर भन्दा बढी हुने जग्गाहरूको कित्ताकाट गर्दा चौडाइ भन्दा लम्बाई ४ गुणा भन्दा बढी नहुने गरी कित्ताकाट भएको हुनुपर्नेछ, दुईतिर बाटो हुने जग्गाको कर्नर तथा दुवै तिरको बाटोमा सेटव्याक सहित पुगेको हुनुपर्नेछ ।
- (ङ) जम्मा जग्गाको ५ प्रतिशत खुल्ला क्षेत्रका लागि छुट्याउनु पर्नेछ । सबै घरमा पुग्न सकिने गरी न्यूनतम ७ मिटर चौडा रोलिड सहितको ग्राभेल बाटो, पक्की नाला, विद्युत लाइन विस्तार साथै खानेपानी लाईन इत्यादि आधारभूत सेवा सुविधाको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ । साथै प्लटिड गरिसकेपछि देखिने प्रस्तावित नक्सासमेत पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (च) जग्गा विकास गर्दा प्रस्तावित जग्गा विकास नक्सा बमोजिम बाटो र खुला क्षेत्रका लागि छुट्याइएको जग्गा नेपाल सरकारको नाममा लगत कट्टा कायम गर्नुपर्नेछ ।
- (छ) विद्युतको पोल प्रत्येक ४० मिटर देखि ५५ मिटरसम्म वा ३ देखि ५ वटा प्लटको सीमानामा हुनुपर्नेछ ।
- (ज) यसरी विकास गरिएको जग्गामा स्थायी संरचना घर निर्माण गर्दा भवन निर्माण मापदण्ड बमोजिम मात्र गर्न पाइनेछ ।
- (झ) प्रस्तावित जग्गा विकास योजना एकपटक स्वीकृति लिए पश्चात संशोधन गर्न परेमा संशोधन भएको कित्ताको थप राजश्व लिई संशोधन गर्न सकिनेछ । प्रस्तावित नक्सा बमोजिम कार्य गर्दै जादा सीमाना सम्बन्धी विवाद भई संधियारको जग्गा नपुगेर, प्रस्तावित नक्सा भन्दा फरक जग्गा विकास गर्नु परेमा प्राविधिक समितिको सिफारिसमा आवश्यक संशोधन गर्न सकिनेछ ।
- (ञ) भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण अनुसार पुराना कित्ताकाट नक्सा (Cadastral Map) र हालको (GIS system) मा आउन सक्ने समस्या सहजीकरण गर्न भू-उपयोग परिषदले आवश्यक निर्णय लिन सक्नेछ ।
- (ट) यस कार्यविधि लागू हुनुपूर्व प्लटिड भई कित्ताकाट भइसकेका जग्गाहरूको हकमा कार्यविधि लागू भएको ६० दिनभित्र सम्बन्धित जग्गाधनीले बिक्री हुन बाँकी जग्गाहरूको (कित्ता) सम्पूर्ण विवरण नगरपालिकामा पेश गरी बिक्री अनुमति लिइ सक्नुपर्नेछ ।
- (ठ) नगरपालिका आफैले जग्गा विकास तथा नयाँ ट्याक सम्बन्धी आयोजना स्वीकृत गरी एकीकृत बस्ती विकासका लागि जग्गा प्राप्ति, पूर्वाधार निर्माण, जग्गा एकीकरण, पुनःखण्डीकरण र जग्गा फिर्ता गर्ने सम्बन्धमा कित्ताकाटको व्यवस्था नगर कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।
९. फर्म वा कम्पनीले निवेदन पेश गर्नुपर्ने :
- (१) जग्गा विकास योजनाको लागि कित्ताकाट गर्ने प्रयोजनका लागि तोकिएको

क्षेत्रमा सम्बन्धित फर्म वा कम्पनीले देहायका कागजात सहित कार्यालयमा निवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

- (क) सडक, नाला, खुल्ला क्षेत्र खुल्ने गरी जग्गाको कित्ताकाटको प्रस्तावित नक्सा,
- (ख) कम्पनीको दर्ता नवीकरण,
- (ग) चारकिल्ला, फिल्ड रेखाङ्कन प्रतिवेदन,
- (घ) जग्गा योजनामा पूर्वाधार निर्माणको लागत अनुमान र लाग्ने समय,
- (ङ) सम्पूर्ण निर्माण कार्य सम्बन्धी प्रतिवेदन,
- (च) सम्बन्धित वडा समितिको सिफारिस,
- (छ) चार किल्ला (संघियारको हस्ताक्षर) प्रमाणित,
- (ज) ५ विगाह भन्दा ठूलो योजनाको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदन (IEE Report)

१०. लगतकट्टा सिफारिस समितिको गठन : (१) वडाभित्र रहेका लगतकट्टा गर्नुपर्ने जग्गाहरुको लगत तयार गरी सिफारिस गर्न देहायका सदस्य सम्मिलित लगतकट्टा सिफारिस समिति रहनेछ ।

- (क) सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्ष- संयोजक
- (ख) भवन अनुमति तथा मापदण्ड कार्यान्वयन शाखाका प्राविधिक (सर्वेक्षक/अमिन)- सदस्य
- (ग) सम्बन्धित वडामा कार्यरत वडा प्राविधिक (अमिन)- सदस्य

११. लगतकट्टा सिफारिस समितिको काम कर्तव्य र अधिकार :

- (१) वडाभित्र लगत कट्टा गर्नुपर्ने जग्गाहरुको (सार्वजनिक, निजी जग्गा, बाटो, खुला क्षेत्र आदि) विवरण तयार गरी लगतकट्टा समितिमा (मालपोत नियमावली २०३६) सिफारिस गर्ने ।
- (२) स्वेच्छिक एकल वा संयुक्त रुपमा तोकिए बमोजिमको ढाँचामा दर्ता भएको निवेदन उपर छलफल तथा फिल्ड निरीक्षण गर्ने,
- (३) समितिमा प्राप्त निवेदनमा विवाद रहेको वा नरहेको, बैकमा धितो रहे नरहेको, गुठीको जग्गा रहे नरहेको बारेमा एकिन गर्ने,
- (४) लगत कट्टा भएपछि सोको तथ्याङ्क राख्ने र सम्बन्धित सरोकारवालालाई जानकारी गराउने,

१२. प्राविधिक समिति :

- (१) जग्गा विकास योजना स्वीकृति सिफारिसको लागि यस दफा बमोजिम देहायका सदस्य सम्मिलित एक प्राविधिक समिति गठन गरिनेछ ।
- (क) पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक- संयोजक
- (ख) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष- सदस्य
- (ग) सम्बन्धित वडामा कार्यरत वडा प्राविधिक- सदस्य
- (घ) नगरपालिका वा सम्बन्धित वडाको अमिन- सदस्य
- (ङ) पूर्वाधार विकास तथा भूमि व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख वा तोकिएको प्राविधिक- सदस्य सचिव

१३. प्राविधिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

- (१) प्राविधिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहनेछ ।
- (क) कुनै फर्म वा कम्पनीबाट प्रस्ताव पेश भए पश्चात स्थलगत अध्ययन गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (ख) तोकिएको कागजात र फिल्डको अवस्था जाँचबुझ गर्ने,
- (ग) फिल्डमा नापजाँच गर्न आवश्यक भए सो समेत गर्ने,
- (घ) जग्गा विकास योजना कार्यान्वयन गर्न उपयुक्तताको अध्ययन गर्ने,

१४. कार्यपालिकामा पेश गर्ने :

- (१) जग्गा विकास योजना सम्बन्धी प्राविधिक समितिको प्रतिवेदन समेतको आधारमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आफ्नो रायसहित नगर कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम पेश भएको योजना कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भए पश्चात जग्गा विकास योजनाको कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ ।
- (३) दफा ८ बमोजिम निवेदन प्राप्त भएको मितिले ३० दिनभित्र उक्त निवेदन माथि निर्णय गरिसक्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद- ४

निजी जग्गाको दुंगा, मिट्टी, वालुवा, माटो आदि उत्खनन, संकलन तथा दुवानी सम्बन्धी व्यवस्था

१५. निजी जग्गा व्यवस्थापन :

यस कार्यविधि अनुसार घोराही उप-महानगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका निजी जग्गाहरुमा आवास निर्माण, कृषि वा गैरकृषि, निश्चित उद्देश्यले व्यवसायिक वा गैरव्यवसायिक प्रयोजनका लागि खन्ने, सम्प्याउने, पुर्ने वा चक्लाबन्दी गर्ने समेतको कार्य निजी जग्गा व्यवस्थापन हो ।

१६. इजाजत नलिई जग्गा व्यवस्थापन गर्न नहुने :

- (१) निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न इच्छुक जग्गाधनीले निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्दा यस कार्यविधि बमोजिम इजाजतपत्र लिनुपर्नेछ ।
- (२) कसैले दफा १६ को उपदफा (१) विपरीत इजाजत नलिई निजी जग्गा व्यवस्थापन गरेमा यसै कार्यविधिको दफा २७ बमोजिम दण्ड जरिवाना गरिने छ ।

१७. इजाजतपत्रको लागि निवेदन दिनुपर्ने :

- (१) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिम निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न चाहेमा प्रयोजन खुलाई निर्धारित ढाँचामा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न निवेदन दिदा देहायका कागजात अनिवार्य संलग्न गर्नुपर्नेछ ।
- (क) व्यवस्थापन गर्नुपर्ने जग्गाको जग्गाधनी प्रमाण पूर्जाको प्रतिलिपि,

- (ख) सम्बन्धित जग्गाधनीको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- (ग) संधियारहरु समेतको सर्जमिन मुचुल्का (चार किल्ला समेतको)
- (घ) प्रयोजन खुलेको सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र,
- (ङ) राष्ट्रिय वनसँग जोडिएका निजी जग्गाको हकमा वन कार्यालयको सिफारिस,
- (च) उप-महानगरपालिकाबाट स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन,
- (छ) व्यवस्थापन गर्ने जग्गाको नापी नक्सा,
- (ज) जग्गा व्यवस्थापन गरे पश्चात देखिने जग्गाको स्वरूपको प्रस्तावित नक्सा,
- (झ) प्राविधिक प्रतिवेदन,

१८. अनुमति लिनुपर्ने :

- (१) निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्दा संकलन भएको ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि ओसार-पसार वा ढुवानी गर्दा उप-महानगरपालिकाबाट अनुमति लिनुपर्नेछ। अनुमति लिंदा देहायका कागजात संलग्न हुनुपर्नेछ।
- (क) ढुवानी गर्ने व्यवसायीको व्यवसाय दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- (ख) सम्बन्धित जग्गाधनीसँग ढुवानी सम्झौता गरेको सम्झौतापत्र,
- (ग) ढुवानी गर्ने फर्मको कर दर्ता प्रमाणपत्र र पछिल्लो आर्थिक वर्षको कर चुक्ता प्रमाणपत्र,
- (घ) ढुवानी गर्ने व्यवसायीको नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

१९. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गर्नुपर्ने :

- (१) २ कठ्ठा अर्थात ६७७२० वर्गमिटर भन्दा बढी निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न चाहने कुनै व्यक्ति वा संस्थाले नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा सूचीकृत परामर्शदाताबाट प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी उप-महानगरपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ। २ कठ्ठा अर्थात ६७७२० वर्ग मिटर भन्दा कम क्षेत्रफलको निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न भने IEE प्रतिवेदन अनिवार्य हुनेछैन तर संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तथा उद्देश्यको विस्तृत प्रतिवेदन र भवन निर्माणको लागि भए जुनसुकै वर्गको भवन वा घर (क) (ख) (ग) (घ) को स्वीकृत नक्सा पेश गर्नुपर्नेछ। संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन अनुसूची- २ अनुसार हुनुपर्नेछ।
- (२) आई. ई. ई. प्रतिवेदन तयार गर्ने कागजात तथा प्रक्रिया वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ अनुसार हुनेछ।
- (३) दफा १७ को उपदफा २ (च) बमोजिम IEE प्रतिवेदन अध्ययन गरी सिफारिस गर्न देहाय बमोजिम सदस्य रहने गरी एक कार्यदल गठन गरिनेछ।
- (क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको व्यक्ति- संयोजक
- (ख) पूर्वाधार विकास तथा भूमि व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख/इन्जिनियर/सब इन्जिनियर- सदस्य
- (ग) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन शाखा प्रमुख- सदस्य
- (घ) सम्बन्धित वडा कार्यालयको वडा सचिव- सदस्य
- (ङ) स्थानीय वन कार्यालयका प्रमुख- सदस्य

(च) भवन अनुमति तथा मापदण्ड कार्यान्वयन शाखाबाट १ जना (अभिन) -सदस्य
(छ) राजश्व शाखा प्रमुख- सदस्य-सचिव

(४) दफा १९ (३) बमोजिम गठन भएको कार्यदलले पेश भएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन विस्तृत अध्ययन गरी उपयुक्त देखिएमा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा सिफारिस गर्नेछ। कार्यदलको सिफारिस सहित प्राप्त भएको प्रतिवेदन नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत हुनेछ। तर २ कठ्ठासम्मको हकमा अध्ययन सहितको संक्षिप्त अध्ययन प्रतिवेदन र प्रमाणित हुने प्रयोजनको कागजात पेश गरेको खण्डमा जाँचबुझ गरी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृतिका लागि नगर कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ।

(५) २ कठ्ठा अर्थात ६७७२० वर्गमिटर भन्दा कम क्षेत्रफल भएको जग्गा व्यवस्थापनको लागि उप-महानगरपालिकाबाट खटिएको प्राविधिक टोलीले स्थलगत अध्ययन गरी उप-महानगरपालिकामा पेश गरेको क्षेत्रफल र उत्खनन हुने परिमाण खुलेको प्रतिवेदन अनिवार्य पेश गर्नु पर्नेछ।

(६) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र संक्षिप्त अध्ययन प्रतिवेदन वापत परामर्शदाताको पारिश्रमिक जग्गाधनीले व्यहोर्नु पर्नेछ।

(७) अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विपद जोखिमलाई मध्यनजर गर्दै बाँध, कुलो, नदीखोला किनाराबाट दायँ बायाँ ५० मिटरभित्र पर्ने व्यक्तिगत जग्गा, वन क्षेत्र, चुरे क्षेत्र, पहिरो जाने भिरालो जमिनलाई अनुमति दिइने छैन।

(८) निजी माछा पोखरी, पेट्रोल पम्प, आवास क्षेत्र निर्माण लगायत काम गर्दा निस्कने ढुंगा गिट्टी बालुवाको व्यवसायिक बिक्री गर्न पाइने छैन।

तर, व्यवसायिक रूपले बिक्री गर्नुपर्ने अवस्थामा वातावरणीय अध्ययन गराइ नगरपालिकामा लाग्ने शुल्क वा दस्तुर बुझाइ अनुमति लिएर मात्र गर्नुपर्नेछ।

२०. इजाजत पत्र तथा ढुवानी सम्बन्धी व्यवस्था :

(१) निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्नको लागि नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत IEE तथा प्रतिवेदन तथा संलग्न अन्य कागजातसहित उप-महानगरपालिकामा प्राप्त भएको निवेदन उपयुक्त देखिएमा राजश्व शाखाबाट प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा अधिकार प्राप्त व्यक्ति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) जग्गा व्यवस्थापनका लागि राजश्व शाखाबाट प्राप्त निवेदन प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा अधिकार प्राप्त व्यक्तिबाट साविककै वा संशोधन सहित स्वीकृतका लागि नगर कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ।

(३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा अधिकार प्राप्त व्यक्तिबाट नगर कार्यपालिकामा स्वीकृतका लागि पेश भएको निवेदन माथि छलफल गरी नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएमा नगर कार्यपालिका कार्यालयले सम्बन्धित जग्गाधनीलाई निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न इजाजत प्रदान गर्नेछ।

(४) जग्गा व्यवस्थापन गर्दा संकलन हुने ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि भण्डारण गर्नु परेमा निजी जग्गामा भण्डारण गर्नु पर्नेछ। सार्वजनिक, सरकारी वा

ऐलानी, पर्ती जग्गामा भण्डारण गरेको पाइएमा उप-महानगरपालिकाले जफत गरी लिलाम गर्न सक्नेछ ।

- (५) उत्खननबाट संकलन भएको ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि ओसार पसार गर्नुपरेमा उप-महानगरपालिकामा सूचीकृत भएका मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई ढुवानी बिल समेत जारी गर्न सक्ने फर्मसँग सम्झौता गरी गर्नुपर्नेछ । अन्यथा ढुवानी अनुमति दिइने छैन ।

२१. इजाजतको अवधि :

- (१) निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न प्रदान गरिएको इजाजतपत्रको अवधि एक आर्थिक वर्षको हुनेछ । तर इजाजतपत्र प्राप्त गरे तापनि इजाजतपत्र प्राप्त गरेको अवधिको असार १ गतेदेखि भदौ मसान्तसम्म निजी जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी कुनै पनि कार्य गर्न पाइने छैन ।
- (२) म्यादभित्र उत्खनन भएको ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि असार मसान्तसम्म ढुवानी हुन नसकी मौज्जात रहन गएमा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा जानकारी गराई परिमाण प्रमाणित गराउनु पर्नेछ । असार मसान्तमा मौज्जात प्रमाणित गरिएको ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि भदौ मसान्तपछि मात्र ढुवानी गर्न पाइनेछ ।
- (३) यस कार्यविधि लागु हुनुपूर्व उत्खनन भैसकेको ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि खानीजन्य पदार्थ यो कार्यविधि लागु भएको १ (एक) महिनाभित्र सम्बन्धित जग्गाधनीले मौज्जात प्रमाणित गर्नुपर्नेछ ।
- (४) यस कार्यविधि लागु हुनुपूर्व आई.ई.ई. गरी प्रतिवेदन स्वीकृत भएका तर हालसम्म उत्खनन तथा ढुवानी हुन बाँकी रहेकाको हकमा आई.ई.ई. प्रतिवेदनको म्याद हुँदासम्म परिमाण एकीन गराई अनुमति लिनु पर्नेछ । साथै जुन उद्देश्यका लागि अनुमति लिएको हो उक्त उद्देश्य पूरा भए पश्चात उक्त आई.ई.ई. प्रतिवेदन स्वतः निस्कृय हुनेछ ।

२२. शुल्क वा दस्तुर तिर्नुपर्ने :

निजी जग्गा व्यवस्थापन गर्न इजाजतपत्रका लागि निवेदन दिंदा रु. १०००/- (अक्षरूपी एक हजार रुपैयाँ मात्र) निवेदन दस्तुर लिइनेछ । तर जग्गा व्यवस्थापन गर्दा संकलन भएका ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो आदि ढुवानी गर्दा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले तोकेको नदीजन्य पदार्थको दररेटमा मूल्य अभिवृद्धि कर, ढुवानी कर तथा अग्रिम आय कर समेत थप गरी हुन आउने रकम ढुवानीका लागि इजाजत दिनु अगावै नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

२३. व्यवस्थापन, उत्खनन र ढुवानीमा रोक लगाउन सकिने :

यस कार्यविधि बमोजिम इजाजत प्राप्त गरी जग्गा व्यवस्थापन गरिने स्थलको उप-महानगरपालिकाबाट अनुगमन निरीक्षण गर्दा वा इजाजत प्राप्त गर्ने व्यक्तिले गरेको र ढुवानी सम्बन्धमा परेको उजुरीको छानबिन गर्दा यस कार्यविधिको उल्लंघन भएको पाइएमा उप-महानगरपालिकाले तत्काल उत्खनन तथा ढुवानी कार्यमा रोक लगाउन सक्नेछ, र यसै कार्यविधिको दफा २७ बमोजिम दण्ड,

जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२४. इजाजत पत्र रद्द गर्न सकिने :

तोकिएको शर्त र समय सीमाभित्र कार्य प्रारम्भ र सम्पन्न नगर्ने व्यक्ति वा व्यवसायीको यस कार्यविधि बमोजिम प्रदान गरिएको इजाजतपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

२५. इजाजत लिने व्यक्ति वा संस्थाले पालना गर्नुपर्ने शर्तहरू :

इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले नगर कार्यपालिकाको कार्यालयबाट तयार गरी तोकी दिएको शर्तहरू अनिवार्य पालना गर्नुपर्नेछ ।

२६. इजाजतपत्रको प्रतिलिपि :

(१) इजाजत पत्र हराएमा, नासिएमा वा कुनै कारणवस च्यातिएमा इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले सोको प्रतिलिपि माग गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रतिलिपि माग गरेमा उप-महानगरपालिकाले रु. १००० (एक हजार) दस्तुर लिई प्रतिलिपि दिनेछ ।

२७. दण्ड जरिवाना :

यस कार्यविधिको विखिलाप गर्नेलाई लुम्बिनी प्रदेश सरकारले तोकेको न्यूनतम दस्तुरलाई आधार मानी न्यूनतम दस्तुरको दोब्बर विगो कायम गरिनेछ । विगो बराबरको रकम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकार प्राप्त व्यक्तिले जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२८. पुनरावेदन :

दफा २७ बमोजिम गरेको जरिवाना उपर चित्त नबुझे चित्त नबुझ्ने पक्षले सो निर्णय भएको मितिले ३५ दिनभित्र नगर कार्यपालिका समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

२९. अनुगमन तथा निरिक्षण सम्बन्धी व्यवस्था : उप-महानगरपालिकाको प्रमुख, उपप्रमुख, सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा खटाएको कर्मचारी वा टोलीले व्यवस्थापन गर्न अनुमति पाएको जग्गाको जुनसुकै समयमा अनुगमन गर्न सक्नेछ । अनुगमन गर्दा यस कार्यविधि विपरित कार्य गरेको पाइएमा तत्काल कार्य रोक्का गरी कारवाहीको लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

३०. कार्यविधिको व्याख्या, विश्लेषण तथा अन्य व्यवस्था :

(१) यस कार्यविधिको व्याख्या गर्ने अधिकार नगर कार्यपालिकामा रहनेछ ।

(२) यस कार्यविधिको कुनै प्रावधानहरू, संविधान, संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारका कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

(३) यस कार्यविधि संशोधन गर्नुपरेमा नगर कार्यपालिकाले गर्न सक्नेछ ।

३१. विविध :

उत्खनन गरिने जग्गामा डाले घाँस प्रजातिका बाहेक अन्य साल, सिसौ, खयर, आदि प्रजातिका बिरुवा पर्ने भए डिभिजन वन कार्यालयसाग समन्वय गरी रुख कटान आदेश लिनुपर्नेछ । रुख कटानीबाट प्राप्त हुने राजस्व संघीय वन ऐन बमोजिम दाखिला गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद- ५

३२. खारेजी र वचाउ :

- (१) निजी जग्गाको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, आदी उत्खनन, संकलन, तथा ढुवानी व्यवस्थित गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि २०७६ खारेज गरिएको छ ।
- (२) घोराही उपमहानगरपालिकाको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि २०७७ खारेज गरिएको छ ।
- (३) यस कार्यविधि लागू हुनुपूर्व भए गरेका काम कारवाहीहरु यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची- १
(दफा ३ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)
जग्गाको वर्गीकरण

सि.नं.	क्षेत्रहरू	स्थान	कैफियत
१	कृषि क्षेत्र	आवासीय तथा व्यवसायिक क्षेत्रको रूपमा तोकिएको क्षेत्र बाहेकका अन्य क्षेत्र	
२	व्यवसायिक/ आवासीय क्षेत्र	१. घोराही उपमहानगरपालिका वडा नं. १४ र १५ को सम्पूर्ण भू-भाग । २. लमही तुलसीपुर सडक खण्डको ५०० मिटर दाँया बाँयाको क्षेत्र । ३. वडा नं. १०, ११ र १६ को लमही तुलसीपुर सडक खण्डको १००० मिटर दाँया बाँयाको क्षेत्र । ४. शहिद मार्ग र वि.पी. मार्गको २५० मिटर दाँया बाँयाको क्षेत्र । ५. साविक गाउँ ब्लक क्षेत्र, नगर विकासको आयोजनाले बस्ती विकास गरेको क्षेत्र ।	
३	आवासीय क्षेत्र	१. लामो समयदेखि आवासीय रूपमा प्रयोग हुँदै आएको बस्ती क्षेत्र र आधारभूत सुविधा पुगेको नयाँबस्ती क्षेत्र । २. उपमहानगरपालिकाको मापदण्डभित्र बनेका पक्की सडक (पिच भएको) खण्डको १०० मि. दाँयाबाँया र बाँकी अन्य ग्राभेल तथा मोटर बाटोको सडकको हकमा ५० मि. दाँया बाँयाको क्षेत्र । ३. माथिका बुँदाहरूमा जे जस्ता व्यवस्था गरिए पनि बाढी पहिरोको जोखिम क्षेत्र, वन क्षेत्र, सिमसार क्षेत्र, धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक र अन्य संरक्षित क्षेत्रलाई बसोबास क्षेत्रको रूपमा लिइने छैन ।	
४	औद्योगिक क्षेत्र	१. वडा नं. १४ मा रहेको अटोभिलेज रहेको क्षेत्र । २. वडा नं. ६ मा रहेको औद्योगिक ग्रामका लागि तोकिएको क्षेत्र । ३. वडा नं. ३ र ५ मा औद्योगिक क्षेत्र तोकिएको क्षेत्र ।	
५	खानी तथा खनिज क्षेत्र	१. खानी वा खनिज पदार्थ उत्खनन भइरहेको वा भैसकेको र हाल खाली रहेको वा फेला परेको क्षेत्र ।	

६	वन क्षेत्र	<ol style="list-style-type: none"> १. सरकारी सामुदायिक कबुलियती धार्मिक लगायत सबै प्रकारका वनजंगल भएको क्षेत्र । २. नदी उकासबाट प्राप्त गरी निजी जग्गा बाहेकका वन क्षेत्रका लागि तोकिएको जग्गा । ३. प्रचलित वन सम्बन्धी कानून बमोजिम वन क्षेत्र जनिएको क्षेत्र । 	
७	नदी खोला ताल सिमसार क्षेत्र	<ol style="list-style-type: none"> १. नदी खोला तथा सोको जलप्रवाहको क्षेत्र किनारा र बगर क्षेत्र समेत । २. नहर तथा सोको डिल । ३. प्राकृतिक तथा कृत्रिम ताल पोखरी तथा सोको डिल । ४. साविकको नदी वा खोला बगेको हाल नदीखोला उकास भई बगर वा ढुङ्ग्यान कायम भएको क्षेत्र । ५. बग्ने पानी नभए पनि पानी जमेको वा जम्ने सम्भावना भएको सिमसार वा रामसार क्षेत्र । 	
८	सार्वजनिक उपयोग क्षेत्र	<ol style="list-style-type: none"> १. विभिन्न किसिमका यातायातका पूर्वाधार (बसपार्क सडक पेटी सडक पुल) सार्वजनिक रूपमा उपयोग हुने क्षेत्रले ओगटेको जग्गा २. शहरी क्षेत्रको खुला हरित क्षेत्र बगैचा पार्क पिकनिक स्पोट खेल मैदान रहेको सार्वजनिक स्थान । ३. सार्वजनिक रूपमा उपयोग हुने मनोरञ्जन स्थल चौर फाँट चौतारा हाट बजार लाग्ने स्थान अन्त्यष्टि स्थल फोहर व्यवस्थापन स्थल सो ले चर्चेको जग्गा । ४. सरकारी सार्वजनिक र सामुदायिक विद्यालय विश्वविद्यालय लगायत शिक्षण संस्थाले चर्चेको जग्गा । 	
९	साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र	<ol style="list-style-type: none"> १. विभिन्न समुदायले धार्मिक साँस्कृतिक वा परम्परागत रूपमा पूजा अर्चना वा उपासना गर्ने स्थल । २. नेपाल सरकारले पुरातात्विक महत्वको भनी परिभाषित गरेको वा संरक्षण गर्ने भनी तोकेको क्षेत्र । 	
१०	नेपाल सरकारबाट आवश्यकता अनुसार तोकिएको अन्य क्षेत्र	सि.नं. १ देखि ९ सम्ममा उल्लेखित क्षेत्रभित्र नपर्ने विशिष्ट किसिमको भूउपयोग क्षेत्र ।	

अनुसूची- २
(दफा १७ को उपदफा (१) साग सम्बन्धित)
संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन

जग्गाधनीको नाम :

ठेगाना :

उत्खननको उद्देश्यहरु :

उत्खनन पश्चात हुने फाइदा र वेफाइदा :

उत्खनन हुने परिमाण :

सि नं	लम्बाई	चौडाई	उचाई वा गहिराई	परिमाण	कैफियत

वातावरण मा पर्ने असरहरु :

वाढी पहिरो जाने अवस्था : के कस्तो छ, खुलाउने

स्वीकृति दिन मिल्ने अथवा नमिल्ने स्पष्ट खुलाउने :

हस्ताक्षर :.....

संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्ने प्राविधिकको नाम :.....

मिति.....

आज्ञाले,

ऋषिराम के.सी.

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत